

Hz. Esmâ binti Ebû Bekir (r. anha)

“Allah senin bu kuşğun yerine sana cennette iki kuşak verecektir.”

Hz. Muhammed (s.a.s)

Hz. Esmâ hicretten 27 sene önce Mekke’de dünyaya gelmiştir. Hz. Âişe (r.anhâ) Validemizin anne ayrı baba bir üvey kız kardeşi, Abdullah bin Ebû Bekir’in ise öz kız kardeşiydi.

İslâm’a ilk giren hanım sahabîlerdendir. İbn İshak’a göre 18. Müslüman’dır.

“Zat’ün-Nitakayn” lakaplı Hz. Esmâ (r.anhâ), son derece edepli, takvâ sahibi, aynı zamanda da mütevazı idi. Fakirliğin verdiği her türlü sıkıntıya katlanmış bu mübarek hanımefendi, temiz ahlâkı ile tüm İslam kadınlarına çok güzel bir örnek olmuştur.

Hz. Esmâ’ya “Zat’ün-Nitakayn” denilmesinin sebebine gelince; Hz. Esmâ, Hz. Peygamber (s.a.s) ve Hz. Ebû Bekir Medine’ye hicret edecekleri zaman, kendilerine hazırladığı yol azığını koyduğu torbanın ağzını bağlamak için kemerini ikiye bölüp bir parçasıyla bu torbanın ağzını bağlamıştır. Onun için kendisine “İki Kemer Sahibi” yahut “İki Kuşaklı” manasında “Zat’ün-Nitakayn” denmiştir.

Efendimizin (s.a.s) halasının oğlu Zübeyr İbnu’l-Avvam ile evlenmiş ve bu evlilikten; Abdullah, Urve, Münzer, Âsım, Muhacir, Haticetü’l-Kübra, Ümmü Muhsin ve Âişe adında çocukları dünyaya gelmiştir.

Hz. Esmâ (r.anhâ) mütevazı bir hayat yaşamıştır. Eşi Zübeyr bin Avvam (r.a) önceleri varlıklı olmadığından Hz. Esmâ’nın biraz daha iktisatlı davranması gerekiyordu. Bunun için de hesabını çok iyi bilirdi. Bunu öğrenen Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.s): “Her şeyi böyle ölçüye tartıya vurarak sarf etme; sen böyle yaparsan Hak Teâlâ da bunun masrafı bu kadardır, diye senin rızkını azaltır. O kadar verir.” buyurdular. Hz. Esmâ, Efendimizin (s.a.s) bu tavsiyesine uymuş ve bu âdetini bırakmıştır.

Hz. Esmâ’nın yanında Hz. Peygamber’in (s.a.s) bir hırkası vardı. Bu hırkayı Peygamberimiz Hz. Âişe’ye vermişti. Hz. Âişe de vefatında Hz. Esmâ’ya vermiştir. Hz. Esmâ hastalandığı zaman bu hırkayı suya daldırıp bunun suyunu içerdi. Bazen bu sudan hastalara da içirirdi.

Sağlam itikatlı, güvenilir, takvâ yönünden üstün bir hanımefendi idi. Bu yönünü bilen birçok insan ona gelip kendisinden hayır dua isterlerdi. Özellikle sıkıntılı ve hasta olanlar gelirlerdi. Sıtmaya yakalanmış kadınlar gelip dua etmesini isterlerdi. Hz. Esmâ da bunların göğüslerine biraz su serper, kendilerine dua eder ve buyururdu ki: “Hz. Peygamber (s.a.s) buyurdular ki: Sıtmanın harareti cehennem ateşinden bir numunedir. Bu sıkıntıyı serin su giderir.”

Ehl-i takvâ olan Hz. Esmâ’nın yaşadığı bir olay sonrasında Mümtehine Sûresi 8. ayetin nâzil olduğu kayıtlarda geçmektedir:

“Allah sizi, din hakkında sizinle savaşmayan ve sizi yurtlarınızdan çıkarmayan kimselere iyilik etmekten, onlara adaletli davranmaktan menetmez. Çünkü Allah adaletli olanları sever.” (Mümtehine 60/8)

H.z. Ebû Bekir'in kızı ve Zübeyr'in (r.anhüma) karısı Esmâ Zatu'n-nitakayn'dan (r.anhâ) yapılan bir rivayette o, şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.s) andlaşma yaptıktan sonra müşrik olarak Kureyş'in koruması altında bulunan annem beni arzu ederek görmeye gelmişti. Onunla ilgilenip iltifat göstereyim mi, diye Rasûlullah'a sordum. Bunun üzerine Allah Teâlâ bu âyeti indirdi ve Rasûlullah da (s.a.s) bana 'Evet ona sıla et yani alâkadar ol, iltifat ve ihsan eyle.' buyurdu."

H.z. Esmâ ile ilgili bir hâdiseyi de H.z. Âişe (r.anhâ) anlatıyor: "Esmâ bintu Ebî Bekir (r.anhâ), üzerinde ince bir elbise olduğu halde Rasûlullah'ın (s.a.s) huzuruna girmişti. Aleyhissalatu vesselam, ondan yönünü ters istikamete çevirdi ve: "Ey Esmâ! Kadın hayız yaşına girdi mi ondan sadece şunun ve şunun dışında hiçbir yerinin görünmesi caiz değildir!" dedi ve yüzü ile ellerini işaret etti."

Esmâ bintu Ebî Bekir anlatıyor: "Mekke'de Abdullah İbnu Zübeyr'e (s.a.s) hamile kalmıştım. Doğum yaklaşmıştı ki, Mekke'yi terk ettim ve Medine'ye geldim, Kuba'ya indim. Abdullah'ı orada dünyaya getirdim. Doğunca, bebeği alıp Rasûlullah'a (s.a.s) götürdüm, kucağına bıraktım. Rasûlullah (s.a.s) bir hurma istedi, ağzında çiğneyerek ezdikten sonra, çocuğun ağzına verdi. Abdullah'ın midesine ilk inen şey Rasûlullah'ın (s.a.s) mübarek ağzından idi. Sonra (yumuşattığı o) hurma ile çocuğun damağını ovdu, hakkında bereketle dua etti ve Abdullah ismini verdi. Müslüman aileden ilk doğan çocuk bu idi. (Medine'de bütün Müslümanlar) onun doğumuna çok sevindiler. Çünkü 'Yahudiler size sihir yaptılar, asla doğum yapamayacaksınız.' diye bir şayia çıkarılmıştı." [Buhari, Menâkibu'l-Ensar 45, Akika 1; Müslim, Adab 26, (2146).]

Esmâ (r.anha) anlatıyor: "Bir gün, Peygamber Efendimizin Benî Nadir topraklarından Ebû Seleme ile Zübeyr'e tahsis ettiği arazide bulunuyordum. Zübeyr, Allah Rasûlü ile birlikte çıkmıştı. Yahudi bir komşumuz vardı. Koyun kesmiş ve pişirmişti. Etin kokusunu almıştım ve canım eti çok çekmişti. O zaman kızım Hatice'ye hamile idim. Dayanamadım, 'Belki bana da ikram eder.' diyerek, ateş almak bahanesi ile Yahudi'nin karısına gittim. Doğrusu ateşe ihtiyacım yoktu. Etin kokusunu yakından alıp kendisini de görünce isteğim iyice kabardı. Aldığım ateşi söndürdüm. Gittim tekrar ateş istedim. Sonra üçüncü bir kez daha ateş istedim. Daha sonra oturdum; hem ağlıyor hem de Allah'a dua ediyordum. O arada, Yahudi kadının kocası gelmiş. Karısına, 'Yanınıza kimse geldi mi?' diye sormuş. Kadın, 'Bir Arap kadın geldi, ateş istedi.' demiş. Adam, 'O kadına bu etten göndermedikçe bir lokma almayacağım.' karşılığını vermiş. Bunun üzerine, bana bir kepçe et gönderdiler. O kadar memnun kalmıştım ki, yeryüzünde hiçbir şey beni o birkaç lokmalık etten daha fazla sevindiremezdi."

Sadaka konusunda H.z. Esmâ'nın bir rivâyeti ise şöyledir: "Rasûlullah'a (s.a.s): 'Ey Allah'ın Rasûlü! Kocam Zübeyr'in eve getirdiğinden başka benim bir malım yok; acaba bundan az miktarda bir şey infak etsem bana bir günah olur mu?' dedim. Rasûlullah (s.a.s) buyurdular ki: 'Mümkün olduğunca seni sıkıntıya sokmayacak kadar ver ki Allah Teâlâ da seni sıkıntıya sokmasın!'"

H.z. Esmâ Rasûlullah'tan (s.a.s) 58 hadis rivayet etmiştir.

Esmâ (r.anhâ), gözleri kör oluncaya kadar uzun bir ömür sürmüştür. Yüz yaşına vardığı halde ne dişleri dökülmüş ne de onda bunama eserleri görülmüştü. Oğlu Abdullah İbnu'z-Zübeyr şehit olduktan on gün sonra; 110 yaşında iken, tek bir dişi bile dökülmeden ve en ufak bir bunama emaresi göstermeden Rabbine yürümüştür. Sadece gözleri görmüyordu, vücudu sağlam ve sıhhati de yerindeydi. Mekke'de vefat etmiştir. Vefat ettiği Hicretin 73. yılıydı.

KAYNAKLAR

Elmalılı M. Hamdi Yazır, Hak Dini Kur'an Dili, Feza Gazetecilik, İstanbul, 1992, VII.

İbn Hazm, Cevâmiu's-Sîre, trc. M. Salih Arı, Çıra Yayınları, İstanbul, 2004.

İbnu Deybe, Teysiru'l-Vüsûl ilâ Câmii'l-Usûl, trc. İbrahim Canan, Akçağ Yayınevi, İstanbul, 1993, XIV.

İbnu Hacer el-Askalânî, el-İsabe Seçkin Sahabeler, trc. Seyfullah Erdoğan, Sağlam Yayınevi, İstanbul, 2008.

İmam Gazâlî, Mükâşefetü'l-Kulûb, trc. Ali Kaya, Semerkand, İstanbul, 2008.

Mevlanâ Niyaz, Kadın Sahabiler, trc. Ali Genceli, Toker Yayınları, İstanbul, 1971.

M. Yusuf Kandehlevî, Hayatu's-Sahabe Muhtasar, hzl. Ömer Lütü Erdal, Işık Yayınları, İstanbul, 2006, I.

Nurgül Dere, Hanım Sahabiler, Kayıhan Yayınları, İstanbul, 2012.